

Fra tærekraft til bærekraft
Tom Heldal, NGU

Parallelle utviklingstrekk

- Kraftig **industrialisering** i deler av verden: Kina og Brasil, India på vei, Afrika i startgropa. Dette gir sterk vekst i jern, legeringsmetaller og basemetaller.
- **Høyteknologisk revolusjon** – vekst i en rekke spesialmetaller og rene kvaliteter av industrimineraler
- **Grønn energi** – krever flere typer metaller og industrimineraler
- **Nanoteknologi** – usikkert utfall men mineraler blir nok viktig
- **Flere folk – mer utbygging.** Krever mer byggeråstoffer av tilpasset kvalitet

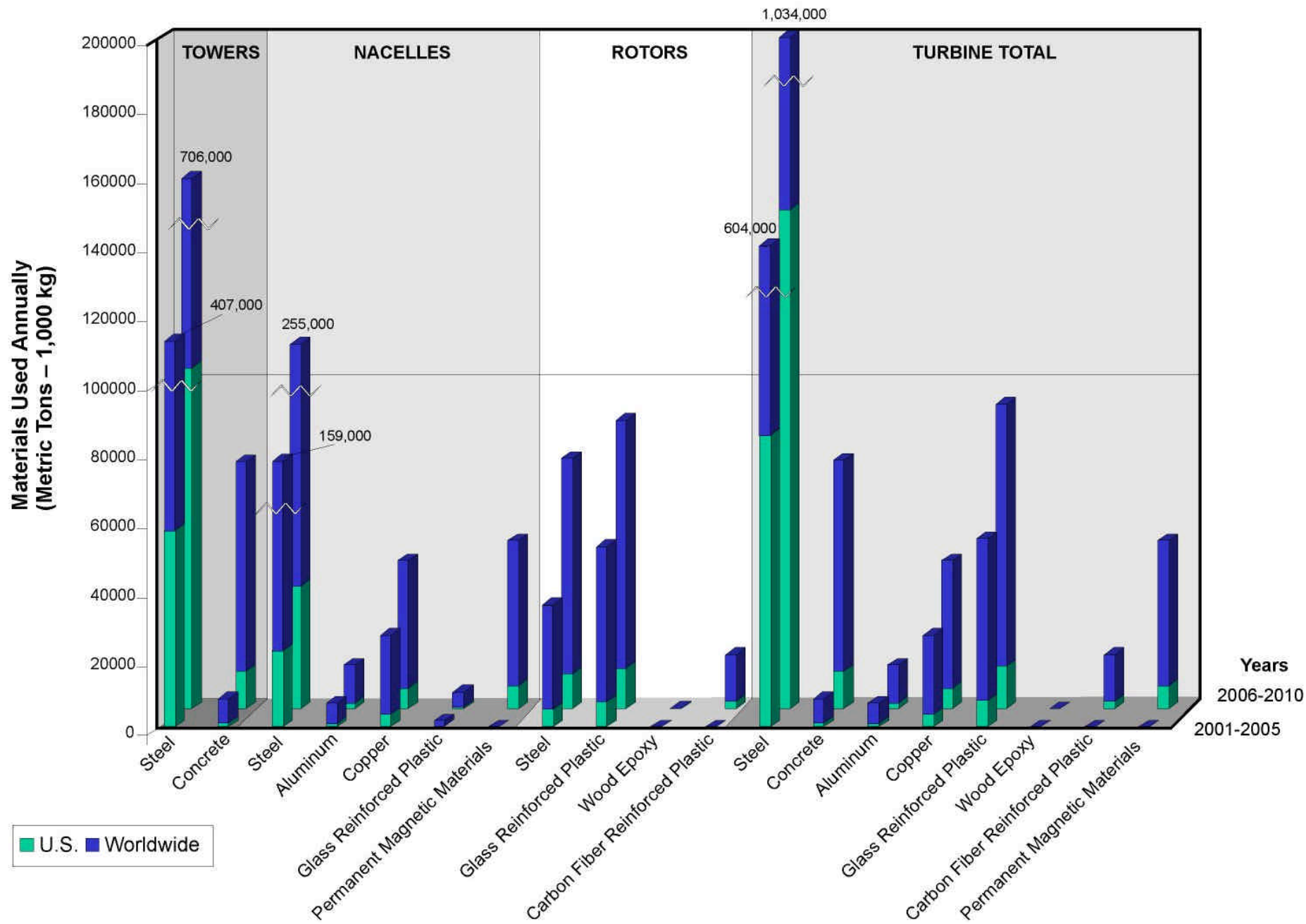

= 160 - 320 tonn med
metaller,
byggeråstoffer
og industrimineraler.
Levetid 30 år

Wind Turbine Materials Usage

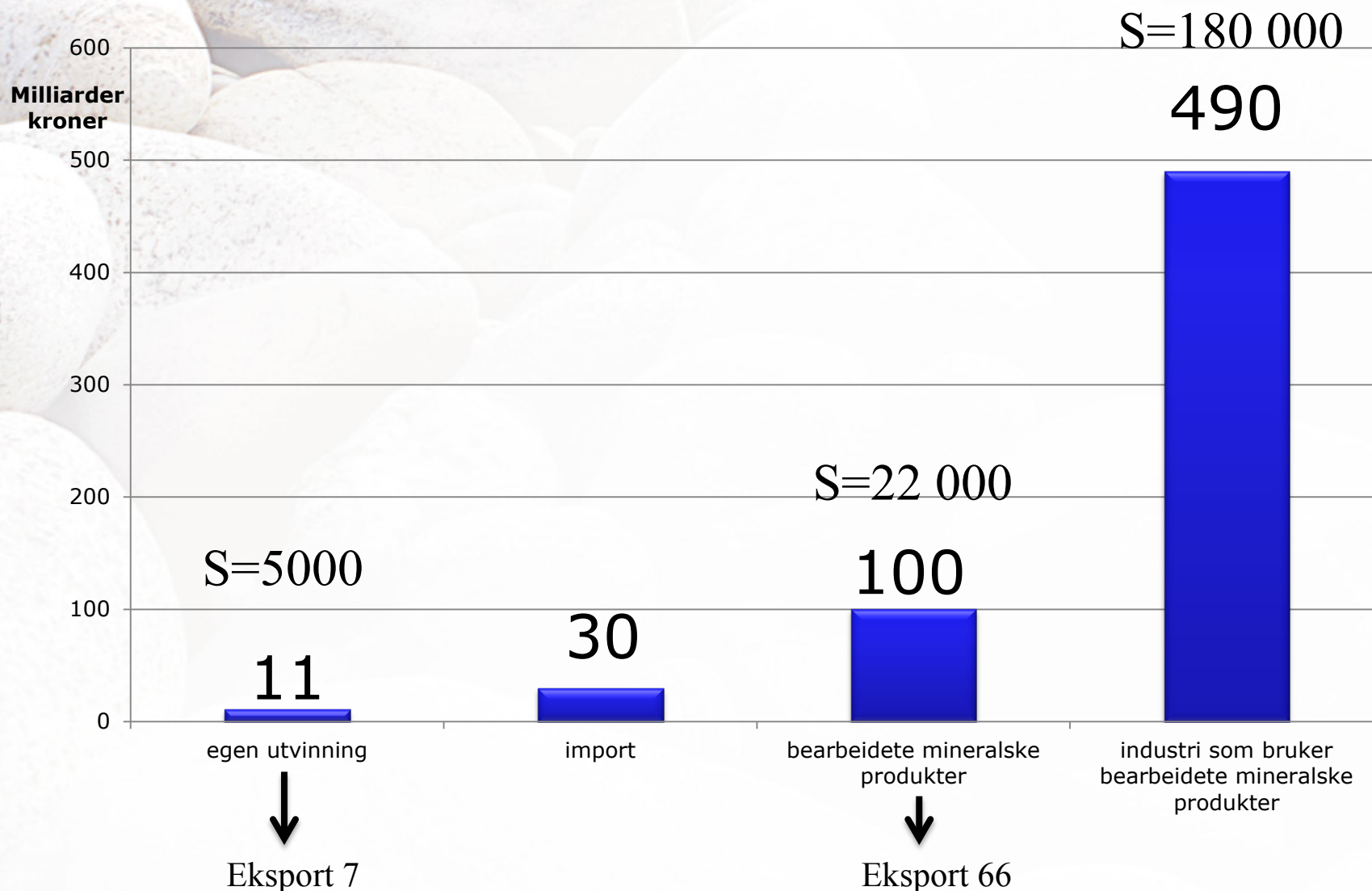

Så Nussir Asa...

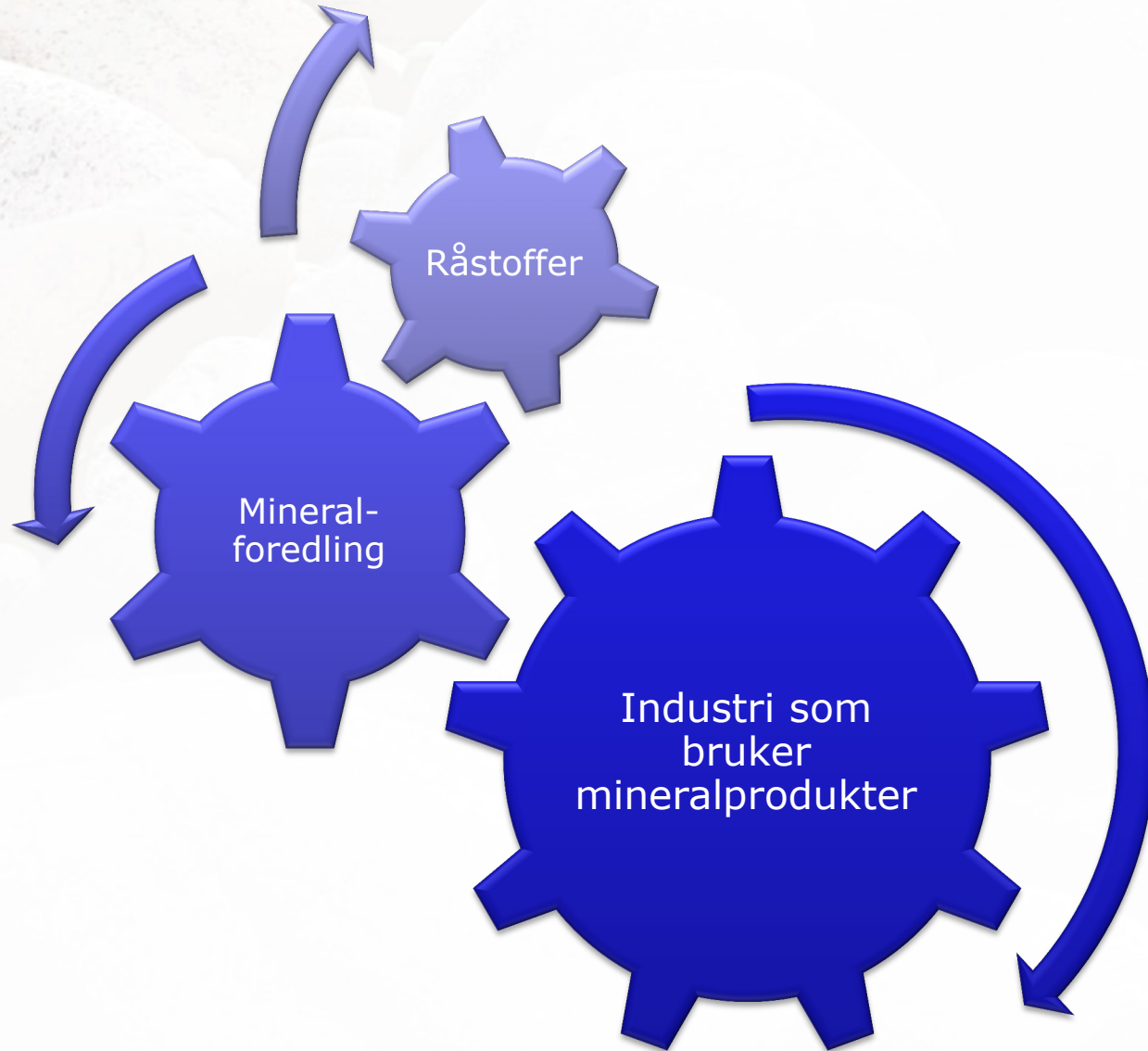
- ...kan klare å produsere nok kobber pr. år til noen måneders produksjon av vindturbiner.

Nedstrømsmodellen, mineralske råstoffer

Tankekurs

- Hvis verden skal utvikle seg i den retningen de fleste ønsker (mer velstand for flere mennesker, mer grønn energi, mer høyteknologi) kreves øket utvinning av mineraler
- I tillegg kreves øket gjenvinning av mineraler, men det er en illusjon at dette kan dekke vesentlige deler av forbruket på lang tid
- Spørsmålet er altså ikke OM vi trenger mineralindustri men HVORDAN håndtere en økning

- Monopoler
- Mineralnasjonalisme
- Kinas behov

= risiko for knapphet eller manglende tilgang

EUs råvareinitiativ

- Sikre tilgang til råstoffer på det internasjonale markedet under samme betingelser som konkurrentene
- Etablere de rette rammebetingelser i EU for å fremme bærekraftig råvaretilgang fra europeiske kilder
- Forebedre effektiv utnyttelse av ressurser og stimulere gjenvinning for å redusere Europas forbruk av primære mineralske råstoffer og avhengighet av import

Merk: stor utlysning i juli

Så hva er bærekraft?

- Sørge for at det til enhver tid er tilstrekkelig ressurs-reservoarer til fremtidige generasjoner: at vi ikke bruker mer enn det som påvises av nye og gjenvinnbare ressurser
- Tilstrebe minst mulig negativ påvirkning på miljøet
- Utnytte ressursene bedre

LKAB

- Mål om 30% nedgang i avfall innen 2030
- utnytter apatitt fra tidligere avgang til produksjon av fosfat og REE
- Tilstreber smart mining ("handsfree")
- Strategisk langsiktighet, industri- og samfunnsbygging

“Urban mining” og substitusjon

- Boliden utvinner 6 tonn gull av elektronisk avfall, ++
- Utfordringer å få ut spesialmetaller

Dilemma

- Fattigere forekomster enn før (mer
overskuddsmasser)
- Energiforbruk

Mer kunnskap om

- Utnyttelse av forekomster
- Få ned energiforbruk
- Nye råstoffer og "lukket" prosesser – multimineralske ressurser
- Naturens egnethet for deponi
- Konsekvenser ved deponering

Bedre utnyttelse - Tradisjonelt

- Byggeråstoffer
- Industrimineraler
- Sekundære metaller
- Miljømineraler (kalk, steinmel)
- Utbygging

...men det er som regel grenser for behov...

Smart mineralforedling – og multimineralske forekomster?

- NGU Rapport 2011.038 (Korneliussen): Muligheter for verdiskaping ved CO₂-basert prosessering av mineralske råvarer: Egnede forekomster i Nordland.

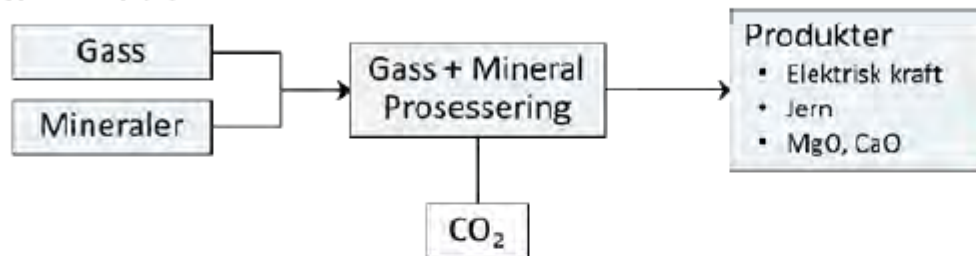
Ved karbonsyrebasert dekomponering av anortositt skjer følgende forenklete kjemiske reaksjon:

- **$\text{CaAl}_2\text{Si}_2\text{O}_8$ (anortitt) + CO_2 = Al_2O_3 + SiO_2 + CaCO_3**

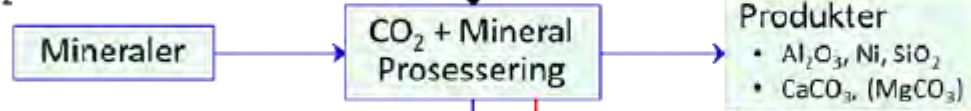

FLYTSKJEMA FOR INTEGRERT GASS- OG CO₂-BASERT PROSESSERING AV MINERALSKE RÅVARER

A. Gass + Mineraler

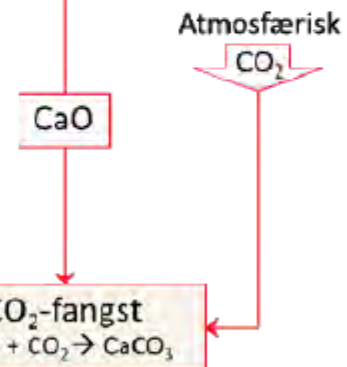

B. CO₂ + Mineraler

C. CO₂-balanse

Oppnå CO₂-balanse ved
CaO-basert CO₂-fangst

D. Deponering

DEPONERING av CO₂-holdig mineralogisk materiale (karbonat)
og alt annet mineralogisk materiale som ikke kan selges

Fig. 6: Kombinert gass-mineral og CO₂-mineral flytskjema.

- *project SiMM-CCities* (Sustainable and Innovative Material **Management** for Construction in Cities)

...men avfall blir det lell...

Vi trenger vite mer om

- Hvor det er best å deponere
- Direkte og indirekte konsekvenser av deponering

= sjø: kunnskap om geologiske bunnforhold i og omkring deponeringsområder

Kartleggingsmetoder

Ekkolodd

Multistråleekkolodd

Sonar

Seismikk

Prøvetaking

Fotografering/filming

Sedimentanalyser

Kjerne logging

Eksempler

Vanddyp (Batymetri)

Bunnreflektivitet (backscatter) om bunnen er fast eller myk, finkornet eller grovkornet, porøs eller tett: viser sammen med endringer i vanddyp hvor avgangen faktisk sedimenteres

Bunnsedimenter (kornstørrelse) Forteller blant annet hvor det er avsetning, erosjon og bunnstrømmer, og vil gi en god indikasjon på hvordan deponert avgang vil oppføre seg

Bunnsedimenter (dannelse/kvartærgeologi) benyttes til å tolke hvilken type sedimenter som finnes under havbunnen, og hvordan de er avsatt - vurdering av stabilitet og rasfare

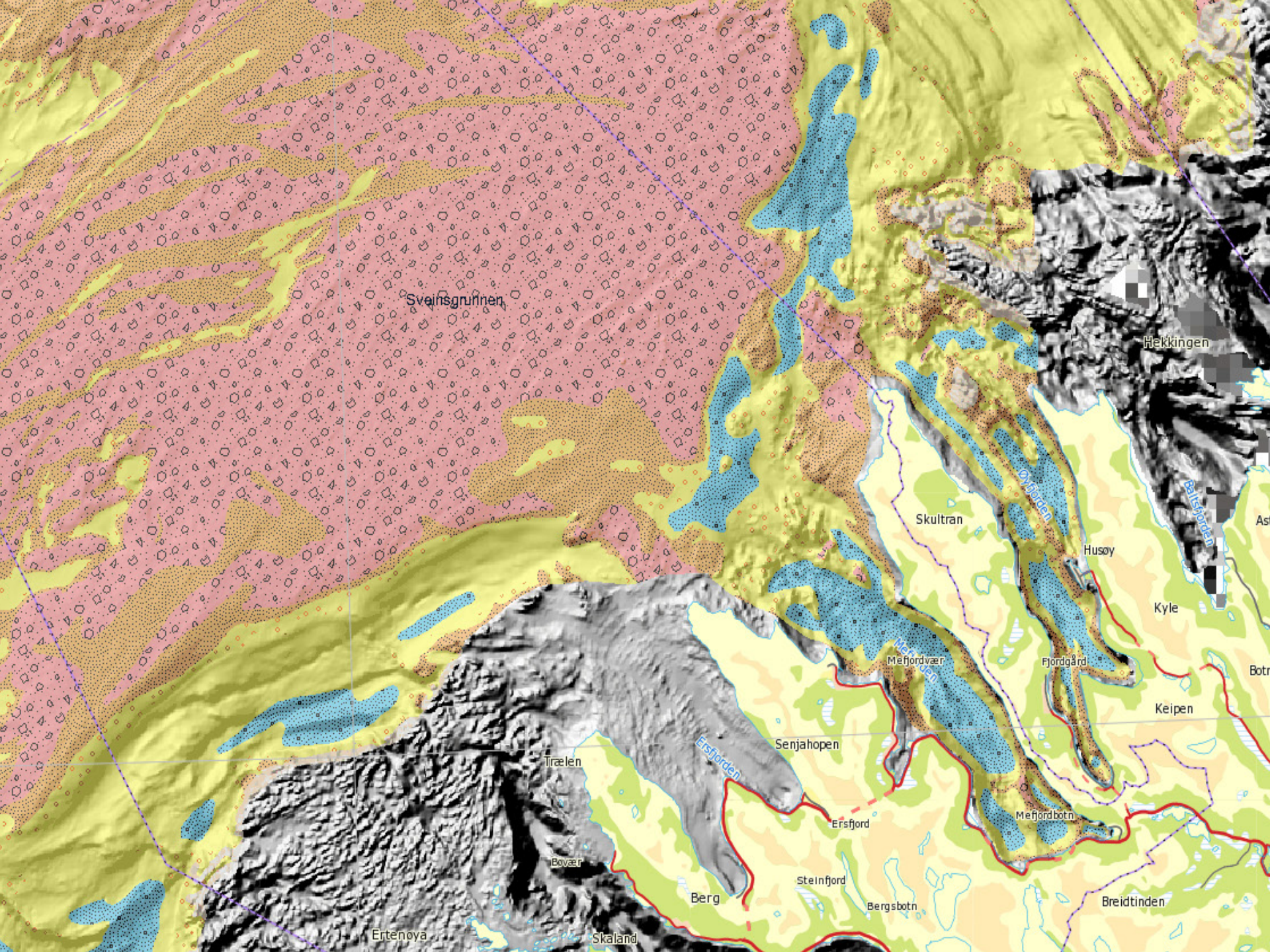
Gass i sedimentene og pockmark Forekomst av grunn gass og pockmark tyder på oppstrømmende væske/grunn gass fra lag under havbunnen: kan føre til gjennomstrømming i deponiet, utvasking fra avgangen og ustabile grunnforhold.

Skred, setninger og forkastninger Det vil være viktig å utføre en risikoanalyse hvordan skred kan påvirke et deponi og evt. Utløses av deponering

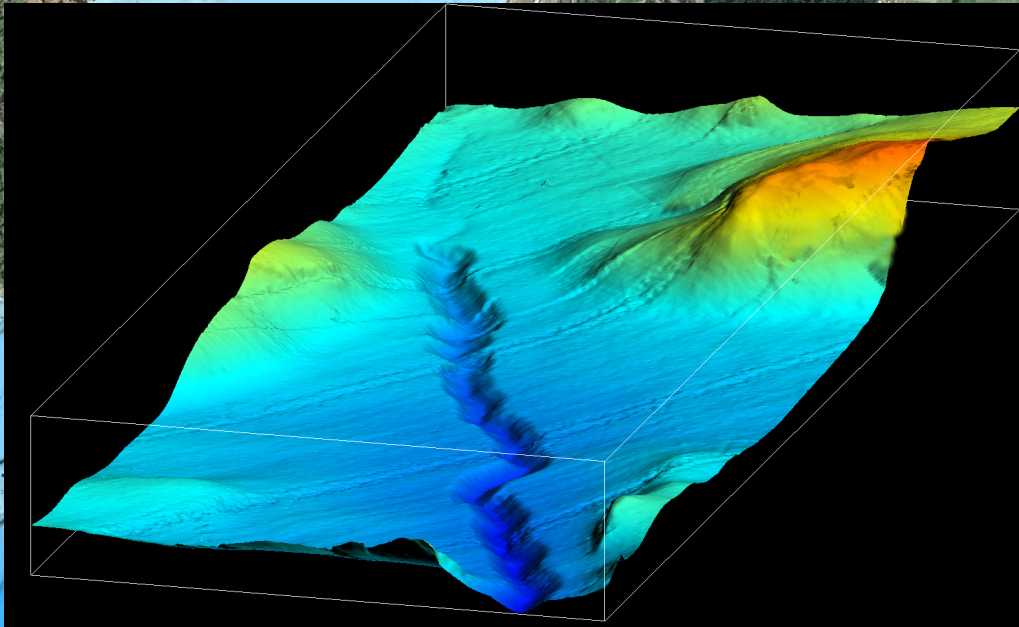
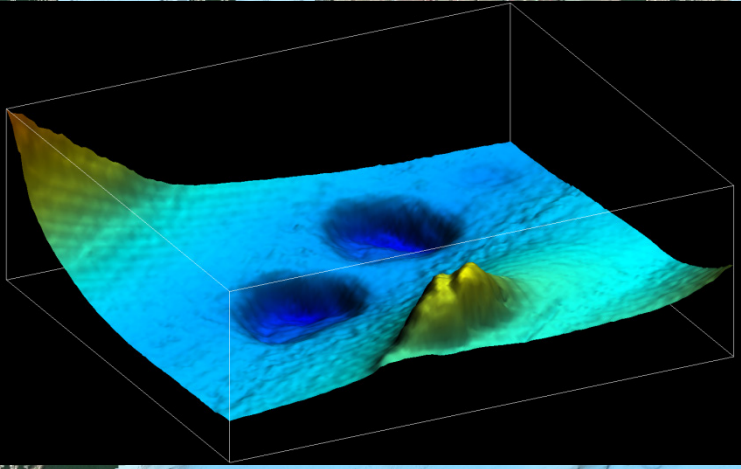
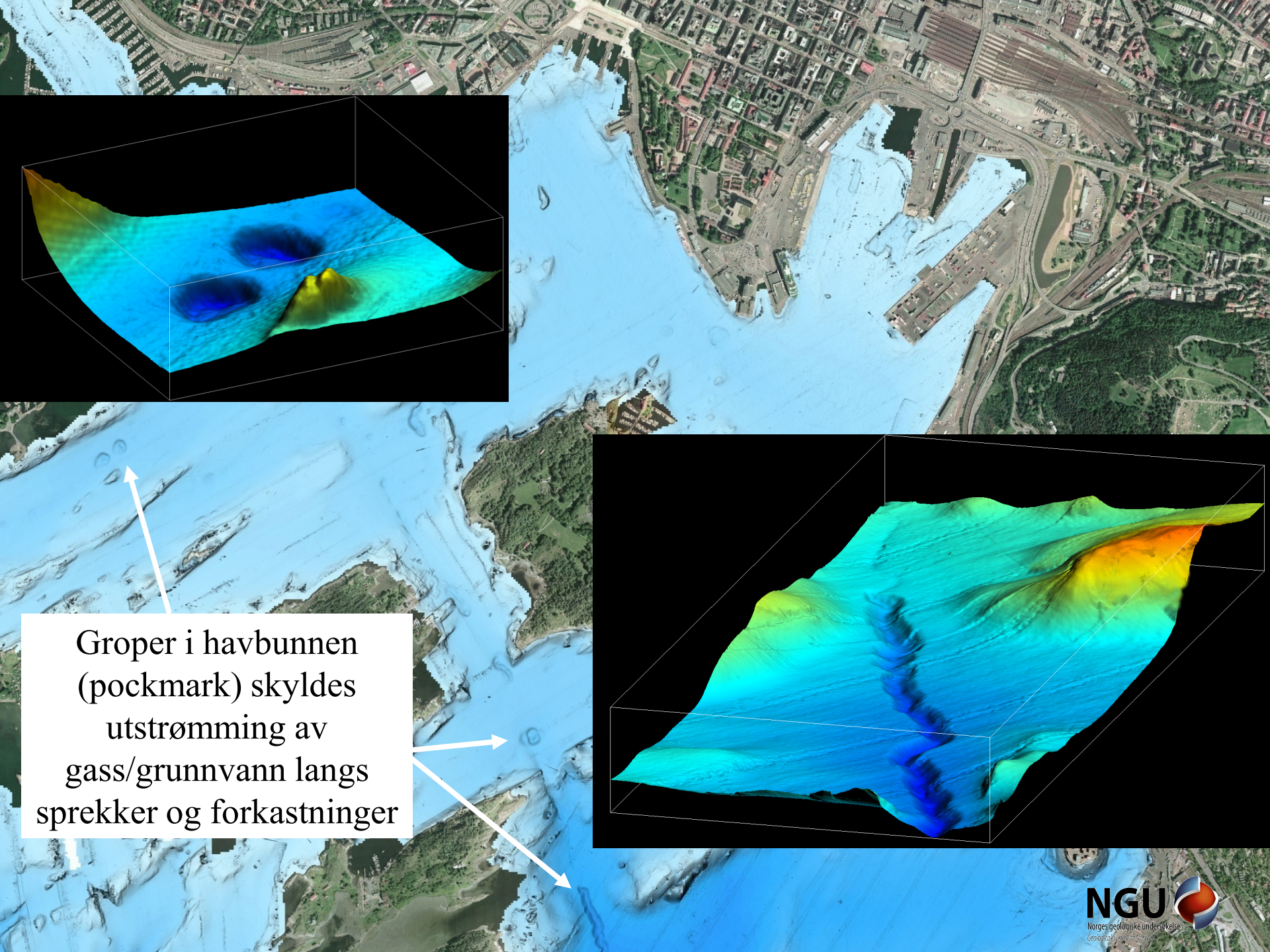
Fysiske og geotekniske parametre kalkulere innsynking av havbunnen og utstrømming av porevann fra havbunnen som følge av deponering

Groper i havbunnen
(pockmark) skyldes
utstrømming av
gass/grunnvann langs
sprekker og forkastninger

Løsmassedannelse

- Marin suspensjonsavsetning
- Marin bunnstrømvsetning/ bunnerosjon
- Fjell
- Skredområde
- Pockmark
- Antropogent materiale

0 100 200 400 600 800
m

**Israndavsetninger
kartlagt som naturtype
i prosjektet Marint
biologisk mangfold.**

